

КОНДРАТОВА Л.Г.

**ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
КЕРІВНИКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЧЕРЕЗ ОПАНУВАННЯ
ОСНОВАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ**

На сучасному етапі становлення Української держави, в умовах складного політичного і соціально-економічного стану, назріли нові тенденції суспільного розвитку, які вимагають оновлення й вагомих змін у системі освіти України, а особливо в системі виховання. Реформування українського суспільства зумовило зміни державної політики в галузі освіти та виховання. Сьогодні вимагає від керівника виховного процесу високого рівня професійної компетентності, вміння будувати виховний процес на засадах гуманістичної парадигми виховання, що визнається його специфікою, а саме звернення педагогів до духовно-моральних цінностей суспільства.

Проблемам розвитку професійної компетентності педагогічних працівників присвячені роботи В.П. Безрукова, Т.Г. Браже, В.М. Введенського, Р.Х. Гильмеевої, Б.С. Гершунського, А.К. Маркової, О.М. Онаць, Л.П. Пуховської, В.А. Сластьоніна, В.Ю. Стрельнікова, Л.Л.Хоружі та ін.

Актуальним залишаються питання проблем організації виховного процесу сучасної школи, визначення головних тенденцій, напрямків виховної діяльності педагогічних працівників та підвищення професійних компетентностей керівників виховного процесу, які розглядалися у працях розглядаються таких науковців як І.Бех, Г.Васянович, М.Євтух, Ю. Завалевський, І.Зязюн, Н.Ничкало, Ю.Прокопович, В.Рибалка, В. Сагарда, М.Фіцула, П.Щербань та інших. Особливу увагу на проблеми сучасного виховання привернули науковці І.Д.Бех, В.О.Білоусова, С.У.Гончаренко, Ю.І.Мальований, О.Я.Савченко, І.С.Якиманська та інші.

Мета статті - висвітлити питання підвищення педагогічної компетентності педагогів – керівників виховного процесу через розглядання андрагогічних технологій навчання та переваг застосування проектної технології в процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Більшість дослідників під терміном «компетентність» розуміють складну інтегровану якість особистості, що обумовлює можливість здійснювати деяку діяльність, причому мова йде саме не про окремі знання чи вміння й навіть не про сукупності окремих процедур діяльності, а про властивість, що дозволяє людині здійснювати діяльність в цілому. Компетентність розглядається як інтегральна характеристика особистості, яка визначає її здатність вирішувати проблеми та типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та відповідно до засвоєної системи цінностей.

Важливим аспектом стає розгляд педагогічної компетентності, яка є складним, інтегративним утворенням, в якому розкривається сукупність його знань, умінь, досвіду, мотивації та особистісних якостей, обумовлюється готовність до активного виконання педагогічної діяльності. Педагогічна компетентність керівника виховного процесу включає в себе такі складові, як: професійно–змістовні (базові), що визначають основні напрямки організації виховної роботи; професійно–діяльнісні (практичні), до яких входять всі професійні вміння і навички організовувати виховний процес; професійно–творчі та професійно–особистісні компоненти, які визначають вміння обирати доцільні форми творчої діяльності та спрямовувати роботу на виховання в підростаючому поколінні таких якостей як – совість, патріотизм, людяність, почуття громадської і власної гідності, творчої ініціативи засобами самоорганізації, особистісної відповідальності дітей та молоді, формуванню у школярів системи життєвих цінностей, що є найважливішим джерелом мотивації вчинків людини, її поведінки тощо.

Зміст кожної складової професійної компетентності керівника виховного процесу розкривається через ключові (інформаційні, регулятивні,

комунікативні), операційні та інтелектуально-педагогічні компетенції. Так, до ключових компетентностей педагога, який організує виховну діяльність в умовах загальноосвітньої школи слід віднести: знання змісту та методики організації виховної роботи, застосування сучасних методів і технологій виховання; вміння формувати та розвивати знання, вміння й навички педагогічної діяльності; розвиток ерудиції, творчої активності, культури мовлення, комунікативних вмінь та навичок. Розвиток кожної складової професійної компетентності керівників виховного процесу відбувається в процесі навчання в системі післядипломної педагогічної освіти, під час підвищення кваліфікації.

Останнім часом теорія освіти дорослих, зокрема післядипломної педагогічної освіти, інтенсивно розвивається в українській психолого-педагогічній науці. Питання андрагогічних технологій навчання розглядались у працях Н.Бібік, Л.Даниленко, Н.Клокар, В.Маслова, В.Олійника, Н.Протасова, В.Семиченко, Л.Сігаєва, С.Сисоєва, О.Снісаренко, Т.Сорочан та інших. В працях цих дослідників висвітлюються питання нових наукових галузей: андрагогіки, акмеології, інноватики, теорії управління тощо.

Важливою умовою модернізації післядипломної педагогічної освіти є особистісно орієнтований підхід до навчання педагогів, який дозволяє спрямувати навчання на особистісну орієнтованість, самостійність, умотивованість навчання дорослих, опору на життєвий і практичний досвід, спрямованість на розв'язання проблем професійного розвитку педагогів тощо. Вагомі чинники впливають на якість післядипломної педагогічної освіти та сприяють інноваційності процесу навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти. Як зазначають дослідники А.Чміль, Л.Ляхоцька, В.Розмариця, серед низки умов впливаючих на якість процесу навчання визначають наступні: реалізуються чинники "діяльнісного (контекстного) підходу до змісту та організації навчання, в якому пізнавальна діяльність слухачів трансформується у професійну і соціально

ціннісну; розвиваються та вдосконалюються професійні знання, уміння й навички слухачів одночасно на методологічному, теоретичному, методичному та технологічному рівнях; запроваджуються різноманітні види навчання: активно використовуються інтерактивні методи і прийоми та сучасні види і форми навчання - лекції, тематичні дискусії, тренінги, організаційно-діяльнісні, імітаційні ігри, творчий захист авторських і групових моделей, програм проєктів тощо; сучасне інформаційно-технологічне забезпечення навчання тощо.

На думку М.Романенко запровадження інтерактивних технологій і тренінгово-проєктивних методик на сьогодні виглядає як найбільш перспективна база технологічного оновлення післядипломної педагогічної освіти. Цей процес зорієнтований на розвиток пізнавальних компетенцій педагогів. Л.Набока також висловлює думку, що під час організації навчання дорослих необхідно більше використовувати дослідні, практичні дії, круглі столи, дискусії, самостійні форми пошуково-дослідної, проєктної роботи; колективні форми (робота в групах, проєктних колективах і т.п.). Л.Даниленко, В.Паламарчук акцентують увагу на використанні інтерактивних форм і методів роботи, які підвищують професійну компетентність фахівця. У питаннях підвищення професійної компетентності педагогічних кадрів у системі післядипломної освіти варто врахувати положення праці В.Семиченко, яка вважає, що діяльність викладача системи післядипломної педагогічної освіти характеризується більшою складністю (ніж загальноосвітньої чи вузівської), підвищеним ступенем емоційного напруження, вимагає більш високого рівня кваліфікації, тому до його діяльності висуваються особливі вимоги, процедури роботи зі слухачами передбачають: усвідомлення та позитивне реконструювання життєвого і професійного досвіду, професійного моделювання, конструювання, прогнозування як умови подальшого професійного і особистісного зростання вчителя.

Слід звернути увагу на те, що саме проектна технологія має низку переваг у навчанні дорослих. Проектування, яке трактується як особливий тип інтелектуальної діяльності, процес створення проекту передбачуваного або можливого об'єкта (стану), суттєвою рисою якого є перспективне орієнтування, практична спрямованість, дослідження. Тому саме в аспекті формування і вдосконалення компетенцій і компетентності особистості, зокрема керівника виховного процесу, роль проектного навчання в сучасності зростає. Серед численних педагогічних технологій, які використовуються в процесі післядипломної педагогічної освіти керівників виховного процесу можна назвати педагогічну технологію критичного мислення, технологію навчання як дослідження, інтегральну педагогічну технологію, технологію формування творчої особистості, технологію розвивального навчання, інформаційні технології навчання, проектну технологію тощо. До структури всіх педагогічних технологій слід віднести: концептуальну основу; змістовну частину навчання: цілі навчання, зміст навчального матеріалу; процесуальну частину - технологічний процес: організація навчального процесу, методи і форми роботи вчителів, діяльність учителя з управління процесом засвоєння матеріалу; діагностику навчального процесу.

Проектна технологія забезпечує перехід від традиційних освітніх технологій до нового типу навчання. Вона посилює його розвивальний характер, передбачає спільну, обґрунтовану, сплановану й усвідомлену діяльність партнерів, що вчать. Проект (проектування) - це зміст навчання, найбільш сучасні сфери людської діяльності базуються на проектуванні, тому проектування може бути основою професійних спецкурсів. В межах підвищення кваліфікації керівників виховного процесу засвоєння основ проектної технології у активному, тренінговому навчанні педагогів надають можливість підвищення професійної компетентності педагогів. Головними завданнями такого навчання є: оволодіння вчителями теоретичними та практичними основами проектної технології в процесі навчання; розвиток

творчих проектних вмінь та навичок, що сприяють формуванню проектного світогляду і майбутнього досвіду проектної діяльності; оволодіння вчителями методикою організації позаурочної проектної діяльності та усвідомлення ролі педагогічного керівництва нею; виховання потреби в постійному самовдосконаленні та формування компетентнісного педагогічного зростання засобами проектної діяльності; усвідомлення шляхів власного подальшого впровадження проектної технології у практичну педагогічну діяльність в позаурочному виховному середовищі.

До основних методів і засобів навчання проектної діяльності відносяться традиційні та нетрадиційні. До традиційних методів навчання і виховання, в ході підготовки вчителів до проектної діяльності виділяють словесні, наочні, практичні, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні, частково-пошукові, дослідницькі та інші. Методи, які сприяють організації і реалізації проектної діяльності є методами, що активізують творче мислення та допомагають виробляти вміння вирішувати нові проблеми та сприяють найпродуктивнішій розумові діяльності, цілеспрямованому пошуку вирішення проблеми створенню ідеального образу і його вираження в реальному кінцевому продукті. До нетрадиційних методів ми відносимо дизайн-аналіз, морфологічний аналіз, мозковий штурм, алгоритмічний метод, диспут, «від слова до дії», метод досліджень, метод ранжування, метод фактів та змістовного бачення, метод гіпотезу або прогнозування та інші.

Висновки. Таким чином, розглядаючи питання підвищення професійної компетентності керівників виховного процесу ми прийшли до висновку, що в процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів застосування різноманітних педагогічних технологій, до числа яких ми відносимо і проектну технологію, значно оновлюють андрагогічний процес та дозволяють формувати в тих, хто навчається певної системи інтелектуальних і практичних умінь, орієнтованих на виконання соціальних ролей та удосконалення особистості тощо. Загалом такий процес навчання дозволяє

аналізувати педагогічні явища, тобто розчленовувати їх на складові елементи (умови, причини, мотиви, стимули, засоби, форми прояву і под.); осмислювати роль кожного елемента у структурі цілого і у взаємодії з іншими; знаходити в педагогічній теорії положення, висновки, закономірності, що відповідають логіці даного явища; правильно діагностувати педагогічне явище; формулювати стрижневе педагогічне завдання (проблему); знаходити способи оптимального вирішення проблем.

Література

1. Адоньєв Є.О. Традиційна та гуманістична парадигми освіти в антропологічному вимірі.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. - К.Либідь, 2003. С. 100
3. Кондратова Л. Г. Організація проектної діяльності учнів в позаурочний час. Х. «Основа», 2009, - 108 с.
4. Мурована Н.М. Педагогічне керівництво розвитком професійної компетентності вчителів музики у післядипломній освіті: Автореф. дис. ...канд. пед. наук /Університет менеджменту освіти АПН України. – К., 2008. – 20 с.
5. Основы педагогического мастерства. / Под ред. И.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1987. – 707 с.
6. Павлютенков Е.М. Профессиональное становление будущего учителя // Сов. Педагогика, 1990. – № 11. – С. 64-69.
7. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. – 2000. – Випуск . – С. 176–203.
8. Химинець В., Химинець О. Особистісно-орієнтовані технології в післядипломній педагогічній освіті // Освіта на Луганщині. – 2004. – № 1. – С. 27– 29.

Відомості про автора

Кондратова Л.Г.: доцент кафедри теорії та методики виховання КЗ «Запорізька обласна академія післядипломної педагогічної освіти» ЗОР. 69035 Запоріжжя, вул.40 років Радянської України, 57-а, 0612-22-25-81.

Анотація

В статті розглядаються складові професійної компетентності керівників виховного процесу, основні сучасні андрагогічні тенденції післядипломної педагогічної освіти та переваги застосування проектної технології в процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Ключові слова: компетентність, андрагогіка, проектна технологія, післядипломна педагогічна освіта.

Аннотация

В статье рассматриваются составляющие профессиональной компетентности руководителей воспитательного процесса, основные современные тенденции последипломного педагогического образования и преимущества использования проектной технологии в процессе повышения квалификации педагогических кадров.

Ключевые слова: компетентность, андрагогика, проектная технология, последипломное педагогическое образование.

Annotation

The article examines the components of professional competence of the leaders of the educational process, the major current trends of postgraduate teacher education and the benefits of using design technology in the professional development of teachers.

Key words: competence, andragogics, design technology, postgraduate teacher education.